

Aprob,
Ludovic ORBAN
PRIM-MINISTRU

MEMORANDUM

De la: **Ioan Marcel BOLOȘ, ministrul fondurilor europene**

Tema: Măsurile privind negocierea informală cu Comisia Europeană a documentelor programatice aferente Politicii de Coeziune 2021-2027

Elemente generale de context

Având în vedere rolul de instituție publică centrală responsabilă pentru coordonarea asistenței financiare nerambursabile acordate României de Uniunea Europeană pentru perioada de programare financiară 2021-2027, **Ministerul Fondurilor Europene a coordonat**, începând cu anul 2018, în paralel trei procese majore, respectiv cel de **negociere a regulamentelor ce vor guverna politica de coeziune** la nivel european în următoarea perioadă de programare financiară, cel de **pregătire a documentelor de programare pentru perioada 2021-2027** și **îndeplinirea condițiilor favorizante incidente**.

Constituirea structurilor parteneriale

Parteneriatul reprezintă concretizarea unui principiu esențial în procesul de programare și gestionare a fondurilor europene, fiind o precondiție pentru elaborarea unor politici economice, sociale și teritoriale realiste, eficiente, eficace și cu impact pozitiv.

În luna mai 2019, MFE a demarat pregătirea cadrului partenerial prin **constituirea a 5 grupuri parteneriale aferente celor 5 Obiective de Politică** prevăzute la nivelul propunerii de regulament general, respectiv propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind Fondul european de dezvoltare regională și Fondul de coeziune.

Constituirea cadrului partenerial la nivelul fiecărui Program Operațional a fost demarată odată cu definitivarea arhitecturii viitoarelor Programe Operaționale și a cadrului instituțional de gestionare a fondurilor europene aferente Politicii de Coeziune 2021-2027, începând cu luna martie 2020. În perioada 20.05.2020 – 05.06.2020, MFE a derulat *Apelul Național pentru exprimarea interesului privind participarea în cadrul procesului de consultare partenerială pentru elaborarea documentelor programatice pentru perioada 2021-2027*.

Au fost înregistrate **230 de candidaturi, reprezentând 735 de solicitări de participare la structurile parteneriale, atât din mediul social** (asociații, fundații, syndicate, patronate, organizații și forme asociative), cât și **din mediul economic** (societăți pe acțiuni, societăți cu răspundere limitată).

Selecția **partenerilor în cadrul structurilor parteneriale aferente Programelor Operaționale și Acordului de Parteneriat 2021-2027** a urmărit criterii specifice procesului de programare a fondurilor europene, precum: relevanța obiectului de activitate pentru domeniile de intervenție ale fondurilor europene; recunoașterea organizației la nivel național; nivelul de specializare; experiența anterioară;

performanța; capacitatea de reprezentare; capacitatea de planificare strategică; integritatea; susținerea politicilor privind principiile orizontale ale Uniunii Europene.

La nivelul Comitetului de Coordonare pentru Managementul Acordului de Parteneriat (CCMAP) au fost selectați să participe partenerii care au obținut punctajele cele mai mari la nivelul Programelor Operaționale, cu asigurarea reprezentării echilibrate a partenerilor sociali, societății civile și mediului academic pe domeniile majore aferente Programelor Operaționale, precum și cu luarea în considerare a unui **procent de reprezentare public/privat (parteneri) de 55% (mediul public) versus 45% (mediul privat/parteneri). Prin urmare, la nivelul CCMAP din cele 67 de entități membre, 31 reprezintă parteneri selectați din mediul privat.**

Totodată, pentru asigurarea unei **consultări tematice, la nivel orizontal cu cele mai relevante categorii de beneficiari ai fondurilor europene**, urmare a adoptării Memorandumului cu tema: *Rezultatele negocierilor informale între autoritățile române și Comisia Europeană privind documentele naționale de programare a finanțării din fonduri europene 2021-2027*, au fost constituite prin decizii ale Prim – ministrului 3 Comitete Consultative dedicate parteneriatului cu:

- ❖ Mediul de afaceri;
- ❖ Societatea civilă;
- ❖ Autoritățile locale

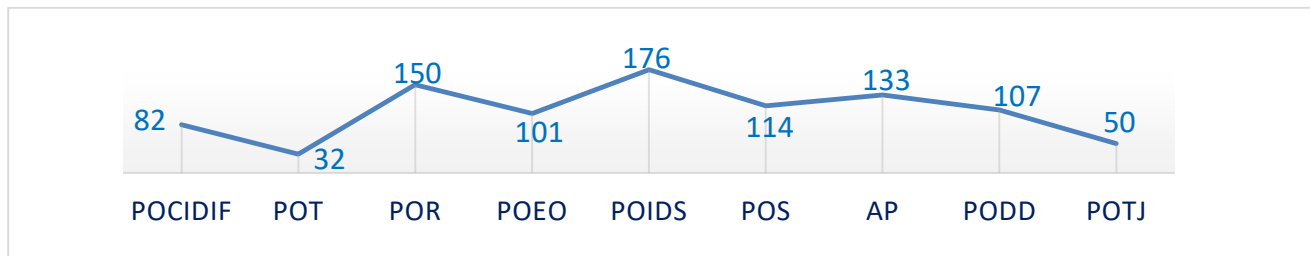
Desfasurarea consultărilor în cadrul procesului partenerial

În data de 31 iulie 2020, Ministerul Fondurilor Europene a publicat în consultare pe site-ul instituției propunerile de documente de programare specific perioadei 2021-2027, respectiv Acordul de Parteneriat și programele operaționale.

De asemenea, în perioada 18-27 august a.c. s-au derulat consultări la nivelul tuturor structurilor parteneriale constituite pentru Programele Operaționale și Acordul de Parteneriat, urmând a fi convocate și cele 3 Comitete Consultative tematice.

PROGRAMUL OPERAȚIONAL	DATA
Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare	18 august
Transport	18 august
Programe Operaționale Regionale	19 august
Educație și Ocupare	19 august
Incluziune și Demnitate Socială	20 august
Sănătate	21 august
ACORDUL DE PARTENERIAT	26 august
Dezvoltare Durabilă	27 august
Tranziție Justă	27 august

La aceste consultări au participat 945 de reprezentanți ai instituțiilor publice, ai societății civile, mediului academic și economic, după cum urmează:

NOTĂ:

În procesul de elaborare a Programelor Operaționale, au fost avute în vedere: pachetul legislativ 2021-2027 propus de Comisia Europeană, Concluziile Consiliului din 17-21 iulie 2020, nevoile naționale de investiții, Recomandările Specifice de Țară și Strategiile naționale.

Având în vedere cele menționate, Ministerul Fondurilor Europene a realizat o propunere de alocare financiară pe obiectivele de politică și pe viitoarele programe operaționale cu un transfer de 20% din FSE către FEDR (1.677 mld euro transferați din FSE către FEDR, rezultă un total FEDR de 19 miliarde euro și FSE de 6.708 miliarde euro), astfel:

- ✓ **8 Programe Operaționale Regionale - aprox. 9 mld euro** (FEDR, aprox. 52% din alocarea totală FEDR) cu o distribuție la nivel regional conform formulei de alocare aferente POR 2014-2020;
- ✓ Program Operațional **Sănătate – aprox. 2,8 mld euro** (multifond FEDR – 1.982 mld euro și FSE+ 900 mil euro);
- ✓ Program Operațional **Incluziune și Demnitate Socială - aprox. 2,9 mld euro** (multifond FEDR – 574 mil euro și FSE+ 2.369 mld euro);
- ✓ Program Operațional **Educație și Ocupare – aprox. 3,297 mld euro** FSE+;
- ✓ Program Operațional **Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare – aprox. 1,615 mld euro** FEDR;
- ✓ Program Operațional **Dezvoltare Durabilă – aprox. 3,9 mld euro** (multifond FEDR – 3.085 mld euro și FC – 837 mil euro);
- ✓ Program Operațional **Transport – aprox. 4,898 mld euro** (multifond FEDR – 2.328 mld euro și FC – 2.570 mld euro);
- ✓ Program Operațional pentru **Tranziție Justă – aprox. 1,766 mld euro**;
- ✓ Program Operațional **Asistență Tehnică – aprox 0,682 mld euro** (multifond FEDR 280,462 mil Euro și FSE+ 140,820 mil euro)

În data de 9 septembrie, Consiliul a transmis Statelor Membre *Fișa nr. 86* referitoare la actualizarea alocărilor pentru fiecare Fond (FEDR, FSE+, FC), CEF și Programele de Cooperare Teritorială. Conform acestei *Fișe*, alocarea României este diminuată cu 294 milioane euro față de comunicarea Comisiei din luna mai 2018.

Pe cale de consecință, alocările estimate la nivel de Program Operațional vor suferi modificări pentru a fi în acord cu *Fișa nr. 86*.

Principalele concluzii urmare consultărilor publice:

Program Operațional Sănătate (POS)

- POS este primul program operațional dedicat exclusiv domeniului sănătății, program multifond, care imprimă o nouă abordare de finanțare a proiectelor. Programul a fost elaborat cu implicarea reprezentanților Ministerului Sănătății pornind de la recomandările specifice de țară și se fundamentează pe principalele probleme de sănătate evidențiate în documente relevante, de ex.: Profilul privind starea de sănătate 2019.
- POS nu poate asigura finanțarea tuturor nevoilor identificate, ci se concentrează pe finanțarea domeniilor prioritare menite să asigure o creștere a eficienței, eficacității și calității serviciilor furnizate. Astfel, prin POS vor putea fi lansate apeluri de proiecte multifond viitorii beneficiari putând avea acces, în cadrul aceluiași proiect, atât la fonduri alocate investițiilor în infrastructură și echipamente (FEDR), cât și la cele destinate furnizării de servicii medicale,

pilotării de terapii inovative, formării profesionale sau dezvoltării de instrumente suport (FSE+).

- Reprezentanții partenerilor au evidențiat necesitatea ca POS să pună accent inclusiv pe:
 - ❖ dezvoltarea serviciilor de prevenție
 - ❖ bolile rare, testările genetice trebuie să devină priorități în program
 - ❖ este necesară sprijinirea serviciilor medicale pentru persoanele cu tulburări de spectru autist
 - ❖ implementarea conceptului de asistentă medicală personalizată pe tot spectrul de îngrijiri, de la prevenție/ diagnosticare, after care
 - ❖ integrarea conceptului de digitalizare pentru majoritatea intervențiilor susținute
 - ❖ programul trebuie să includă condiționări de sustenabilitate, calitate, îmbunătățirea modului în care este tratat pacientul, precum și modul în care se comunică cu pacientul.
 - ❖ finanțarea în domeniul geonomicii este o prioritate de importanță strategică și este necesară întărirea capacității întregii rețele de geonomică și crearea unui mecanism instituțional adecvat.
- De asemenea, a fost susținută necesitatea creșterii alocării din FSE+
- Reprezentanții ONG-urilor au solicitat includerea acestora în categoria solicitanților eligibili în cadrul POS. În acest sens, reprezentanții MFE au subliniat faptul că în conformitate cu propunerea de Regulament general, macheta de program operațional nu mai prevede posibilitatea includerii beneficiarilor în cadrul PO. Cu toate acestea, în ghidurile specifice se va prevedea funcție de particularitățile apelurilor ce vor fi lansate inclusiv cerințe referitoare la solicitanți eligibili și sau parteneriate. Este important de precizat faptul că specificul POS este acela de a concentra intervențiile FEDR către entități publice, cu mici excepții pentru anumite intervenții care vor necesita inclusiv parteneriate cu ONG- uri cu activitate relevantă în domeniul vizat (de ex.: *măsurile de sprijin destinate recuperării copiilor cu tulburări de spectru autist, măsurile de informare, consiliere și mobilizare în special pentru programele de screening care pun accent pe persoane aparținând grupurilor vulnerabile/ categoriilor dezavantajate*). De asemenea, trebuie subliniat faptul că entitățile private nu pot fi parteneri în proiecte în situații în care prin parteneriat se eludează legislația în domeniul achizițiilor publice.

Program Operațional Incluziune si Demnitate Socială (POIDS)

- POIDS este primul program operațional dedicat exclusiv domeniului incluziunii sociale, domeniu foarte important în România care înregistrează, conform datelor statistice europene pentru 2018, una din cele mai mari rate ale riscului de sărăcie sau excluziune socială între țările UE, de 32,5% din totalul populației. La elaborarea programului au fost implicați atât reprezentanți ai Ministerului Muncii și Protecției Sociale, Ministerului Afacerilor Interne, agențiilor și autorităților cu atribuții în domeniu, cât și membri ai organizațiilor nonguvernamentale. Pentru o cât mai eficientă alocare a fondurilor europene POIDS, program multifond FSE+ si FEDR, a fost structurat în 8 axe prioritare ce urmăresc nevoile principalelor grupuri vulnerabile din România.
- Programul a fost bine primit de către reprezentanții societății civile ce au participat la dezbateri, un aspect important salutat a fost acela al finanțării deopotrivă a segmentului public și a celui privat implicate în servicii sociale. Au fost remarcate și tipurile de finanțări noi

pentru categorii de persoane vulnerabile care nu au fost în atenția programelor anterioare, dar și infuzia financiară direcționată către infrastructura aferentă unor servicii sociale și au fost adresate întrebări reprezentanților MFE pentru lămurirea în detaliu a unor complementarități între măsurile POIDS și măsurile POEO și a tipurilor de beneficiari ai acestora

- Dintre sugestiile enunțate de reprezentanții societății civile amintim posibilitatea ca ONG-urile să fie administratori de grant și solicitarea pentru o alocare financiară mai mare destinată victimelor violenței domestice

Program Operațional Educație și Ocupare (POEO)

- S-a susținut necesitatea consolidării măsurilor de acompaniere în vederea creșterii participării copiilor aparținând grupurilor vulnerabile la educație (toate nivelurile educaționale) și a scăderii riscului de părăsire timpurie a școlii
- A fost apreciată promovarea conceptului de interculturalitate ca o posibilă soluție pentru combaterea segregării dar și pentru creșterea calității actului educațional
- Antreprenoriatul – având în vedere lecțiile învățate din implementarea măsurilor de antreprenariat din Programul Operațional Capital Uman 2014-2020, este necesară acordarea de sprijin și post-înființare în vederea creșterii șanselor de supraviețuire a start-up-urilor
- Pentru prevenirea și combaterea abandonului școlar, cât și pentru alegerea parcursului educațional și orientarea profesională este necesară dezvoltarea rețelei de mediatori și consilieri școlari și a serviciilor de consiliere și informare la toate nivelurile educaționale și pentru toți actorii relevanți (inclusiv părinții/ reprezentanții legali/ tutorii copiilor și tinerilor din învățământul preuniversitar).

Program Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare (POCIDIF)

- POCIDIF vine să răspundă, prin toate cele 10 axe prioritare, obiectivului de politică nr. 1 propus de către Comisia Europeană, "O Europă mai inteligentă". Sunt 3 domenii finanțate, respectiv specializare inteligentă; digitalizare în administrația publică centrală, educație și cultură; zona de instrumente financiare pentru IMM-uri.
- S-a solicitat includerea clusterelor în categoria beneficiarilor eligibili, creșterea alocării pentru investițiile care vizează *integrarea ecosistemului național de CDI în Spațiul de Cercetare European și Internațional și crearea și promovarea unui sistem atractiv de inovare în economie pentru toate tipurile de inovare*
- Referitor la utilizarea combinată a instrumentelor financiare, a fost subliniat faptul că decizia va fi fundamentată ulterior derulării evaluării ex-ante
- S-a solicitat continuarea finanțării unui nou proiect dedicat Anelis Plus care să permită accesul la bazele de date electronice cu literatură științifică, precum și finanțarea proiectului Danubius, ca proiect fanion pentru teritoriul acoperit de ITI Delta Dunarii.

Program Operațional Dezvoltare Durabilă (PODD)

- S-a evidențiat importanța investițiilor în sectorul eficiență energetică și smart grid, concomitent fiind subliniată nevoia de investiții în energii regenerabile, pe de o parte, iar pe de altă parte necesitatea finanțării gazului în continuare;
- Nevoia de pregătire a proiectelor în paralel cu procesul de programare, în special în sectorul apă/apă uzată, precum și necesitatea de recuperare a încrederii pieței în investițiile din fonduri europene și a atragerii forței de muncă în sectorul apă/apă uzată. Programul ar trebui

să conțină o componentă prin care operatorii de apă să poată să dezvolte proiecte pentru reducerea amprente de carbon și pentru reabilitarea rețelei existente;

- Programul trebuie să evidențieze mai mult conservarea biodiversității, a coridoarelor ecologice și a infrastructurii verzi, precum și conservarea unor specii;
- Necesitatea finanțării de măsuri de reducere a zgomotului în cadrul programelor operaționale
- Alocarea pentru prioritatea privind protecția mediului și gestionării riscurilor este mult inferioară nevoilor de finanțare.

Program Operațional Transport (POT)

- A fost apreciat în mod deosebit elementul de noutate adus de POT, faptul că este prevăzută o Axă prioritară distinctă pentru intervențiile ce privesc investițiile în trenurile metropolitane/urbane, care pot contribui la decongestionarea marilor orașe.
- Una dintre recomandările formulate vizează implicarea societății civile inclusiv în etapa de implementare a POT. În mod similar, așa cum este cazul și în cadrul exercițiului financiar 2014-2020, acestea vor putea face parte din comitetul de monitorizare a respectivului program operațional.
- A fost apreciată și dimensiunea referitoare la aspectele de mediu/conectivitatea ecologică, taxonomia UE, în a fi promovate doar acele investiții care sunt sustenabile din punct de vedere al mediului.

Program Operațional pentru Tranziție Justă (POTJ)

- Obiectivul principal al POTJ constă în sprijinirea investițiilor necesare pentru a ajuta teritoriile în care efectele negative ale tranziției sunt cele mai pronunțate la nivel economic și social, în vederea combaterii și atenuării disparităților regionale. Toate intervențiile realizate prin intermediul POTJ vor avea în vedere principiul sustenabilității efectelor lor asupra mediului
- Prioritățile de finanțare vor fi rezultatul procesului de elaborare a Planurilor Teritoriale pentru Tranziție Justă și vor însuma atât prioritățile identificate la nivel european, la nivel național cât și la nivel local în coerență cu specificitatea industrială, socială și economică a fiecărui teritoriu selectat precum și cu țintele asumate prin intermediul PNIESC
- Ministerul Fondurilor Europene rămâne deschis dialogului cu stake-holderii relevanți atât pe perioada de programare a POTJ, cât și în perioada ulterioară aprobării programului, respectiv definirea ghidurilor și apelurilor de proiecte.

8 Programe Operaționale Regionale (POR)

- Necesitatea alinierii Strategiei de Renovare a României cu Inițiativa Comisiei Renovation Wave revizuită în primăvară.
- Activitățile eligibile din cadrul Regenerării Urbane nu ar trebui să se refere doar la infrastructura verde, parcuri și spații verzi, conceptul implicând activități complexe de la reabilitare până la schimbarea comportamentului publicului, fiind importantă departajarea activităților pe categorii de orașe, nevoile acestora fiind diferite. Trebuie abordat și spațiul public urban, nu doar spațiile degradate.
- Includerea la acțiunea cercetare – dezvoltare, ca beneficiari, a structurilor de cercetare - dezvoltare fără personalitate juridică, coordonate de spitale, dar care nu pot depune proiecte.

- Suținerea ideii de Zone Urbane Funcționale și asocierea între unități administrativ-teritoriale. Exista și alți beneficiari decât UAT-urile cu proiecte de anvergură care ar trebui să apară în Strategiile Integrate de Dezvoltare Urbană. Aceste strategii trebuie să reunească toate intervențiile.
- De avut în vedere o componentă de abordări integrate între regiuni prin încurajarea ADR-urilor să gândească măsuri referitoare la colaborarea între regiuni.

Acordul de Parteneriat

- Față de perioada de programare 2014-2020, proiectul de Regulament General post 2020 prevede ca Acordul de Parteneriat să fie un document concis, axat pe:
 - ✓ justificarea per ansamblu a necesităților de finanțare (raportat la Raportul de Țară, Recomandările Specifice de Țară, strategiile naționale, precum și provocările regionale)
 - ✓ prezentarea rezultatelor așteptate pe fiecare domeniu subsecvent fiecărui Obiectiv al Politicii și Obiectivului Specific pentru Tranziție Justă
 - ✓ alocarea financiară la nivelul Obiectivelor de Politică, Obiectivului Specific pentru Tranziție Justă și al fiecărui Program Operațional
 - ✓ măsurile avute în vedere pentru creșterea capacității administrative a structurilor implicate în coordonarea, implementarea fondurilor europene, precum și a beneficiarilor
 - ✓ stadiul îndeplinirii condițiilor favorizante
- operarea actualizărilor în Acordul de Parteneriat în funcție de preluarea modificărilor punctuale ale Programelor Operaționale

Propuneri:

Față de cele de mai sus, propunem următoarele:

1. Aprobarea transferului de 20% din alocarea initiala FSE + catre FEDR.
2. Aprobarea transmiterii documentelor de programare către Comisia Europeană în forma rezultată în urma dezbaterilor publice, astfel cum a fost redată în prezentul memorandum.
3. Continuarea negocierilor informale cu Comisia Europeana plecând de la prioritatile identificate si propunerile financiare estimative expuse în prezentul document.
4. Derularea în continuare a procesului de consultare cu partenerii relevanți incluși în Grupurile de Lucru ale PO și CCMAP.
5. Organizarea unor întâlniri tematice cu actorii relevanți în vederea discutării abordării vizate prin program, a furnizării de clarificări și a operării de îmbunătățiri ale documentului programatic.
6. Disponerea masurilor necesare in vederea asigurarii resurselor financiare care să permită asigurarea nivelului de co-finanțare națională minim și diferențiat, după caz.